

Vuonna 2024 toimitettavien presidentinvaalien yleiset ennakoäänestyspaikat

Keskusvaalilautakunta 03.10.2023 § 35

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

Presidentinvaalit toimitetaan sunnuntaina 28.1.2024. Ennakoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 17. – 23.1.2024. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali (toinen kierros), sen vaalipäivä on sunnuntai 11.2.2024, ja ennakoäänestyksen ajanjakso kotimaassa 31.1. – 6.2.2024.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakoäänestyksessä että vaalipäivänä. Oikeusministeriö pitää ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle vaaleissa.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan vaalivirkailijoiden turvallisuudesta.

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Ennakoäänestyspaikkoja tulisi perustaa riittävä määrä ja eri puolille kuntaa/kaupunkia, jotta äänestäjät jakaantuisivat mahdollisimman tasaisesti eri paikkojen kesken, jolloin suuria ruuhkia ei syntyisi. Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään ja myös kunnassa asioivien muiden kuntien äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

Ennakoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä

tapa on sijoittaa ennakoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakoäänestysmahdollisuudet. Ennakoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mieluusti. Yleistä ennakoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä.

Liikuntavammaisten ja muiden liikkumisesteisten henkilöiden ennakoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä henkilö pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä henkilöitä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa. Aiemmissa vaaleissa esteettömyydessä mahdollisesti havaitut puutteet tulee korjata.

Ennakoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi joissakin ennakoäänestyspaikoissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakoäänestyspaikkaan eikä sen sisäänkäyntiin.

Ennakoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tärkeä näkökulma on myös turvallisuus: äänestäjän tulee olla turvallista äänestää ja vaalitoimitsijoiden tulee olla turvallista hoitaa tehtäviään.

Ennakoäänestystilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja

otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Usein ruuhkat syntyvät siitä, että ennakoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa. Kuntien tulee huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Ennakoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakoäänestyspaikka on ennakoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjä määrä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson päivänä. Tällaisen ennakoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki vähemmän kuin seitsemän päivää.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9 eikä kello 18 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakoäänestyksen ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakoäänestyspaikka pidetään avoinna kello 20 saakka. Ennakoäänestyspaikkojen aukiolopäivät ja –kellonajat olisi hyvä pitää mahdollisimman laajoina. Tällä edesautetaan sitä, että äänestäjät voivat käydä äänestämässä eri aikoina, jolloin ruuhkia syntyy vähän.

Viimeisimmissä vaaleissa on monissa kunnissa maaseudulla pyritty turvaamaan äänestysmahdollisuuksia perustamalla kirkonkylän lisäksi

myös pienempiin kyliin yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat avoinna lyhyehkön ajan liikkuvan ennakkoäänestyspaikan tavoin.

Eduskuntavaaleissa 2023 Raahessa oli käytössä lyhyen aukiolon yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuassa, Vihannissa ja Pattijoella, koska aiempien vaalien perusteella Vihannissa ja Pattijoella voitiin todeta kävijämäärien jääneen varsin vähäisiksi. Alpuassa ennakkoäänestyspaikka oli avoinna yhden päivän ajan neljä tuntia, ja siellä kävi yhteensä 108 äänestäjää. Alpuan osalta voidaan todeta ennakkoäänestysjärjestelyjen toimineen hyvin. Vihannissa ennakkoäänestyspaikkana toimi Vihannin yhtenäiskoulu kolmen päivän ajan kuusi tuntia päivässä, ja äänestäjiä kävi yhteensä 297. Ennakkoäänestyspaikan vaihtuminen koululle todettiin huonoksi ratkaisuksi, ja tiedottaminen äänestyspaikasta ei tavoittanut äänestäjiä, joten paikan osalta ennakkoäänestysjärjestelyt eivät Vihannissa toimineet hyvin. Pattijoella ennakkoäänestyspaikkana toimi Pattasten koulu kolmen päivän ajan kuusi tuntia päivässä, ja äänestäjiä kävi yhteensä 298. Ennakkoäänestyspaikan vaihtuminen koululle saattoi vaikuttaa ennakkoäänestysviikkauteen myös Pattijoella.

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julkaisemalla tiedot kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainostelineissa, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Edellisten vaalien tapaan äänioikeutetuille lähetettäviin äänioikeusilmoituksiin (ilmoituskortti) liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman lähialueensa yleisistä ennakkoäänestyspaikoista. Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Esittelijä

Hallintosihteeri

Päätösesitys

Päätösesitys annetaan kokouksessa.

Päätös

Keskustelun kuluessa hallintosihteeri teki seuraavanlaisen päätösesityksen:

keskusvaalilautakunta esittää kaupunginhallitukselle:

päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 presidentinvaalien ennakkoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakkoäänestysajan auki oleviksi ennakkoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahе
Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahе
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahе

vahvistetaan vuoden 2024 presidentinvaalien kiinteiden, koko
ennakkoäänestysajan avoimena olevien ennakkoäänestyspaikkojen
aukioloajat seuraaviksi:

17. – 19.1.2024	klo 9.00 - 20.00
20. – 21.1.2024	klo 12.00 - 18.00
22. – 23.1.2024	klo 9.00 - 20.00

mahdollinen toinen vaali (toinen kierros):

31.1. – 2.2.2024	klo 9.00 – 20.00
3. – 4.2.2024	klo 12.00 – 18.00
5. – 6.2.2024	klo 9.00 – 20.00

päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset
ennakkoäänestyspaikat Alpuaan, Vihantiin ja Pattijoelle.

vahvistetaan vuoden 2024 presidentinvaalien lyhyen aukiolojen yleisten
ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 17.1.2024	klo 12.00 - 18.00
Vihanti, 18. – 19.1.2024	klo 12.00 - 19.00
20.1.2024	klo 12.00 – 18.00
Pattijoki, 21.1.2024	klo 12.00 - 18.00
22.- 23.1.2024	klo 12.00 – 19.00

mahdollinen toinen vaali (toinen kierros):

Alpua, 31.1.2024	klo 12.00 - 18.00
Vihanti 1. – 2.2.2024	klo 12.00 - 19.00
3.2.2024	klo 12.00 – 18.00
Pattijoki 4.2.2024	klo 12.00 - 18.00
5.- 6.2.2024	klo 12.00 – 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen
aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat
niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan
soveltuvuus ennakkoäänestyspaikaksi.

Keskusvaalilautakunta hyväksyi esityksen.

518/00.00.00/2023

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

Esittelijä Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys Päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 presidentinvaalien ennakkoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakkoäänestysajan auki oleviksi ennakkoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahen
Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahen
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahen

Vahvistetaan vuoden 2024 presidentinvaalien kiinteiden, koko ennakkoäänestysajan avoimena olevien ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

17. – 19.1.2024	klo 9.00 - 20.00
20. – 21.1.2024	klo 12.00 - 18.00
22. – 23.1.2024	klo 9.00 - 20.00

mahdollinen toinen vaali (toinen kierros):

31.1. – 2.2.2024	klo 9.00 – 20.00
3. – 4.2.2024	klo 12.00 – 18.00
5. – 6.2.2024	klo 9.00 – 20.00

Päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakkoäänestyspaikat Alpuaan, Vihantiin ja Pattijoelle.

Vahvistetaan vuoden 2024 presidentinvaalien lyhyen aukioloajan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 17.1.2024	klo 12.00 - 18.00
Vihanti, 18. – 19.1.2024	klo 12.00 - 19.00
20.1.2024	klo 12.00 – 18.00
Pattijoki, 21.1.2024	klo 12.00 - 18.00
22.- 23.1.2024	klo 12.00 – 19.00

mahdollinen toinen vaali (toinen kierros):

Alpua, 31.1.2024	klo 12.00 - 18.00
Vihanti 1. – 2.2.2024	klo 12.00 - 19.00
3.2.2024	klo 12.00 – 18.00
Pattijoki 4.2.2024	klo 12.00 - 18.00
5.- 6.2.2024	klo 12.00 – 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan soveltuvuus ennakkoäänestyspaikaksi.

Päätös

Hyväksyi esityksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että hallintosihteeri Leena Räsänen esitteli asiaa kokouksessa.